

והקיבוץ הוא חברה שבה צדק חברתי רב וניכור חברתי מועט, אין להבין ואין לחקור מדוע רוב יושבי הארץ—"היישוב העברי" או מדינת-ישראל—מסרבים להשתתף בצורת-חיים זו. וכי אין די בעצם ההכרה שצורת-החיים הקיבוצית היא צורת-חיים טובה שכדאי לשמרה ולפתחה? וכלום חייב איש-קיבוץ לתבוע הסכמה לדעתו כי אכן זו צורת-החיים הטובה ביותר?

יב"א

מבוא לתולדות תנועת-העבודה הישראלית

ההיסטוריה של תנועת-העבודה הישראלית היא סיפור של הצלחה גדולה. ההיסטוריון גרפיה הענפה לסוגיה של תנועת-העבודה הישראלית חוטאת חטא גדול להיסטוריה כשהיא מציגה, בדרך-כלל, את ההצלחה הגדולה כדבר מובן-מאליו. יש, בלי ספק, הבדל מהותי בין רצוי למובן-מאליו, והגישה האידיאולוגית—ולא פחות מכך, הידיעות המצויות בדינו, כמובן, על שנים מאוחרות יותר—מגלות כי חתירתה של תנועת-העבודה להגמוניה והשגת ההגמוניה לא באו כמאלי. הן אף לא כפועל-יוצא סתם מצידקתה של דרך, ממוטיבציות חלוציות ולאומיות וכו'. כשניגשים אל תולדות היישוב העברי בארץ-ישראל בחינת התמודדות בין גושים ואס-כולות שונות ועומדים על תהליכיו של מאבק זה מתברר כי נצחונה של תנועת-הפועלים היה במידה רבה פרי חולשות מהותיות של יריביה ובני-תחרותה, שמנעו מהם לתת ביטוי מעשי לכוחות פוטנציאליים שונים שהיו גלומים בהם. מכל-מקום, הצגת ההיסטוריה של תנועת-העבודה כנצחונה של הצד הטוב, הצודק תמיד, על כוחות כושלים ותועי-דרך, אפילו יהיה נכון מבחינת הגישה, יהפוך את ההיסטוריה לתעודה משעממת, מרובצת מובאות—וכך אמנם נראית

הקיבוץ בתנועת העבודה

חלקו הראשון והעיקרי של ספר זה, מתחיל לתו ועד לעמוד 352, הוא מחקר היסטורי בדבר ההתפתחות הארגונית של התנועה הקיבוצית ויחסיה עם ההסתדרות ועם המפלגות ה"פועליות". לראשונה הביא כאן המחבר חומר רב מוועידות, כינוסים ודיונים שעד כה לא הופיע בדפוס, כגון עלונים, עתונים פנימיים ודינים-וחשבונות, וזאת בנוסף לעתונות יומית ופריודית מימים-ימימה. בזאת ודאי עשה שירות חשוב לכל המבקש לעסוק במחקר היסטורי-חברתי של הקיבוץ, אף שהמחקר שלפנינו הוא עצמו סובל קשות מ"אידיאה פיקס" לפיה אנשי העלייה-השנייה-וחצי, שהתעתדו להיות מנהיגי מפא"י ולאחוז בהגה המדינה, תמיד צדקו ומטרתם העליונה היתה אחדות. החלק השני, בן שני פרקים של כשלושים עמודים כל אחד, עוסק בדיון בבעיות המוסריות והחברתיות של הקיבוץ כיום, בתפקידיהם של ארגוני הזרמים, ובהתחלות הארגון הבין-קיבוצי העל-זרמי. ערכו של חלק זה בכך שהוא מציג שיטתית את הבעיות שהתעוררו בעשור האחרון כתוצאה מגיוון הדורות, מהפיכת הקיבוץ לחברה של שלושה דורות בעלת רמת-חיים גבוהה, העוסקת בחקלאות ובתעשייה כאחת. הדיון מוגבל משום שהמחבר נזקק תמיד לבוחן מוסרי אך אינו מבהיר מה הערכים המוסריים שהוא מקבל: מגשש הוא אחר אידיאל של קיבוץ.

חולשת החלק הראשון דומה לחולשת החלק השני הואיל ונראה מתוכו כאילו אחדות יש לה ערך אבסולוטי בלי להתחשב בחילוני-קי-הדעות הפוליטיים והמוסריים הלגיטימיים והקשים שגרמו התלבטויות כנות ופני-לוגים רבים, שהיו מכאיבים אך, כפי הנראה, מחויבי-המציאות. חולשתו של החלק השני (הנפוצה בין אנשי מדעי-החברה שחיהם קשורים בתנועה הקיבוצית) היא קבלה בלתי-בקרית של ההנחה הגורסת שהואיל

* יהודה סלוצקי: מבוא לתולדות תנועת-העבודה הישראלית; ספריה אוניברסיטאית עם עובד, 1973; 340 עמ'.

* אריה אופיר: הקיבוץ בתנועת העבודה; עם עובד, 1973; 412 עמ'.